

Rolul consultanței în România și implicarea ei pe axa Leader

*Agenția Națională de Consultanță
Agricolă*

Cluj 24-25.06.2010

www.consultantaagricola.ro

Considerente generale și cadrul actual privind sistemul de consultanță agricolă în România

- Actualmente există, atât furnizori publici, cât și privați de servicii de consultanță agricolă.
- ANCA, prin structura sa, este singura instituție publică ce poate furniza servicii de specialitate gratuite în rândul fermierilor, la nivel de comună și fermă.
- Spre deosebire de ceilalți furnizori, ANCA oferă aproape în totalitate servicii gratuite de informare, dezvoltare rurală, asistență tehnică, instruire și formare profesională.
- Raportul dintre nr. consultanților ANCA și cel al beneficiarilor de servicii este de 1:3636 (în cazul în care se consideră inclusiv fermele de subzistență) sau 1:1363 (considerându-se doar fermele înscrise în Registrul Fermelor).
- Pentru a fi efectiv sprijinite, fermele familiale viabile economic ar avea nevoie, în medie, de 1 consultant pentru 80 de ferme. Dacă se operează în echipe multi-disciplinare, atunci o echipă de 6 consultanți ar putea asista aproximativ 500 ferme familiale.
- La ora actuală, pe plan mondial, raportul dintre nr. consultanților/ferme deservite este:
 - În Europa 1:325;
 - În America de Nord 1:431;
 - În America Latină 1:2940;
 - În Orientul Mijlociu 1:3499.

Servicii furnizate

- *Asistență tehnică, economică, juridică de specialitate, în domeniile vegetal, zootehnic, respectarea codurilor de bune practici agricole și de bunăstare a animalelor, măsuri profilactice sanitar veterinar, diversificarea producției agricole, management, marketing, circulația juridică a terenurilor, forme de asociere în agricultură, absorbția fondurilor naționale și europene, dezvoltare rurală, etc;*
- *Informare și extensie (se asigură transferul de informații între instituțiile de învățământ, cercetare și alți furnizori de informații către fermieri);*
- *Formare profesională prin organizarea următoarelor categorii de cursuri:*
 1. *Cursuri de calificare a producătorilor agricoli;*
 2. *Cursuri de perfecționare a pregătirii profesionale pentru producătorii agricoli și specialiștii din agricultură;*
 3. *Cursuri de formare a formatorilor în domeniul consultanței agricole.*
- *Acțiuni de popularizare;*
- *Elaborarea de proiecte model pentru exploatații agricole;*
- *Elaborarea studiilor de impact pentru mediul rural;*
- *Programe de colaborare internațională cu instituții similare.*

Obiectivele generale ale reformei *sistemului public de consultanță agricolă*

• Crearea unui sistem de consultanță agricolă pus în slujba fermierului, care urmărește:

- Formarea unei clase de fermieri mici și mijlocii cu potențial productiv și comercial;
- Creșterea capacității fermierilor de a realiza un sistem agricol eficient, competitiv, durabil și non-agresiv față de mediu, respectându-se cerințele europene din domeniu;
- Sporirea capacității producătorilor agricoli de a absorbi și utiliza în totalitate fondurile europene;
- Implicarea asociațiilor și organizațiilor profesionale ale fermierilor în sfera serviciilor, creșterea rolului acestora la nivel decizional și în apărarea intereselor membrilor lor;
- Creșterea nivelului de trai al populației din mediul rural și apropierea de condițiile din mediul urban, cu respectarea specificității și tradițiilor locale, dar și a constrângerilor de mediu;

Obiectivele generale ale reformei *sistemului public de consultanță agricolă*

- Diminuarea decalajului dintre sistemul de management, marketing practicat de fermierii din Europa de Vest și producătorii agricoli români.
- Transmiterea continuă, într-un sistem participativ, către producătorii agricoli, a cunoștințelor moderne tehnice, economice, manageriale, legislative și de marketing;
- Realizarea conexiunilor de cunoaștere între producătorii agricoli și instituțiile de cercetare, de învățământ agricol de stat sau privat, naționale sau internaționale, precum și cu autoritățile guvernamentale locale sau naționale, sau alți furnizori de informații din domeniu agricol;
- Conștientizarea fermierilor asupra importanței și modalităților de realizare a asociațiilor de producători într-un sistem integrat (producție, procesare, comercializare), managementul acestora și dezvoltarea alianțelor strategice la nivel internațional, utilizarea creditului rural, crearea și afilierea la centrele și cluburile de gestiune, etc.;

Obiectivele generale ale reformei *sistemului public de consultanță agricolă*

- Acordarea de asistență tehnică producătorilor agricoli, în vederea accesării fondurilor naționale și europene, aplicării tehnologiilor agricole moderne, reglementărilor Uniunii Europene și a condițiilor impuse de dezvoltarea durabilă;
- Organizarea fermierilor într-o structură funcțională, care să permită exprimarea nevoilor de consultanță specifice;
- Creșterea nivelului de pregătire profesională a fermierilor în vederea aplicării unui management performant;
- Acordarea de asistență tehnică fermierilor în vederea organizării în Camere Agricole la nivel de comună, județ și național.

Principiile reformei *sistemului public de consultanță agricolă*

- Principiul de bază al strategiei de reformă este transformarea ANCA dintr-o instituție de stat într-o instituție de interes public, aflată în slujba producătorilor agricoli și a populației din mediul rural;
- Ținându-se cont de actualele condiții, acest proces de reformă nu se poate face brusc și rapid, ci trebuie să se desfășoare pe o perioadă mai lungă de timp. Procesul de reformă ar trebui să fie axat pe două etape principale; astfel într-o primă etapă trebuie realizată consolidarea instituțională a ANCA, iar apoi trebuie selecționată și implementată o nouă formă de organizare;

Stadiul actual al sistemului de consultanță publică:

- ANCA trebuie să urmeze un proces de consolidare pe o durată de câțiva ani, sub toate aspectele (managerial, organizațional, financiar, resurse umane, dotare etc.);
- Gradul de neacoperire cu specialiști consultanți la nivel de comune este de aproximativ 80%;
- Centrele locale la nivelul comunei nu dispun de spațiile și logistica necesară pentru ca informația să poată circula de la consultant la fermier, așa cum este asigurată în statele europene cu servicii de consultanță consolidate;
- În multe localități pregătire profesională a actualului specialist nu concordă cu tipul de agricultură dominant practicat în zonă de viitorii fermieri;
- Fiind o instituție de interes public ANCA trebuie să acorde consultanța agricolă tuturor solicitanților indiferent de mărimea și tipul exploatației sau de alte criterii (etnic, religios, politic, economic, etc) de pe raza unei localități;

- Armonizarea unor politici și strategii la nivel național cu specificul, tradițiile și particularitățile locale, zonale;
- Nișele de piață pentru produsele agricole trebuie extinse de la arealul național la cel geografic european;
- Beneficiarii serviciului public de consultanță, asociațiile de producători se află într-un stadiu de organizare și funcționare incipient fiind necesară o reorganizare, consolidare a acestora începând de la nivel de comună (pe principiul „bottom-up”);
- Nu există un sistem cooperatist dezvoltat, iar asociațiile de fermieri existente în prezent sunt organizate mai bine la nivel central și mai puțin la nivel de comune și sate.

Evaluarea situației actuale

Puncte tari

- ❖ Un colectiv format din cadre bine calificate, dar insuficient pentru nevoile de consultanță agricolă ale României;
- ❖ Cunoașterea priorităților de dezvoltare rurală la nivel local;
- ❖ Existența institutelor, stațiunilor de cercetare, a unităților de învățământ superior și gimnazial din domeniul agricol cu o tradiție anterioară în activitate de extensie, distribuite relativ echilibrat la nivel teritorial;
- ❖ Plasarea domiciliului consultanților la nivel de sat și comună, în mijlocul producătorilor agricoli;
- ❖ Consultanți care au beneficiat de programe internaționale de pregătire în domeniul consultanței și extensiei în agricultură;
- ❖ Existența unui cadru legislativ ce conferă stabilitatea pentru instituție la nivel central, județean și local;
- ❖ Existența fondurilor europene destinate fermierilor și utilizarea acestora numai pe bază de proiecte crește nivelul de implicare al specialiștilor ANCA.
- ❖ Cerere mare pentru calificarea profesională a fermierilor;
- ❖ Existența orientării consultanței către grupuri specifice de beneficiari (de exemplu: asociații profesionale, organizații ale fermierilor).

Puncte slabe

- ❖ Subordonarea administrativă față de Consiliile Județene poate determina ineficiența unor acțiuni la nivel global;
- ❖ Insuficiențe fonduri pentru cheltuielile materiale și de personal, număr redus de personal, lipsă de spații adecvate desfășurării unor servicii cu publicul;
- ❖ Dotare necorespunzătoare din punct de vedere logistic și al mijloacelor de comunicare;
- ❖ Lipsa unor competențe pe specialități în raport cu cerințele, la toate nivelurile;
- ❖ Media de vârstă ridicată a consultanților;
- ❖ Raport necorespunzător număr consultanți / număr exploatații agricole;
- ❖ Absența mijloacelor logistice și de comunicare;
- ❖ Existența unor paralelisme între atribuțiile ANCA și cele ale altor structuri din cadrul MADR;
- ❖ Lipsa statutului consultantului;
- ❖ Concurența între urgențele administrative și prioritățile activității de consultanță.

Variante de reformă propuse

1. ANCA – instituție publică cu finanțare din venituri extrabugetare și subvenții de la bugetul de stat (consolidare instituțională ANCA);
2. Organizarea Camerelor Agricole;
3. Privatizarea serviciilor de consultanță agricolă.

Varianta 1 de reformă a sistemului de consultanță agricolă

Consolidarea instituțională

Organizare

- *structură ANCA de tip piramidal, trebuie organizată pe 3 nivele (central, județean și local-comunal);*
- *în prima etapă se vor menține consultanți la nivel comunal și se va face completarea personalului în vederea acoperirii întregului teritoriu al țării cu specialiști, deoarece micii producători și fermele de subzistență dețin încă o pondere majoritară în agricultura României;*
- *la nivel județean se vor constitui echipe pluridisciplinare de specialiști, stabilite și organizate în funcție de specificul zonei, cu activitate preponderentă privind absorbția fondurilor europene (subvenții, proiecte) și în domeniul economic sau managementul fermei;*

Varianta 1 de reformă a sistemului de consultanță agricolă

Consolidarea instituțională

- *activitatea oficiilor județene de consultanță trebuie localizată în apropierea centrelor județene APIA și APDRP, în vederea eficientizării activității și accesului rapid al solicitanților consultanței agricole la serviciile oferite de instituțiile respective;*
- *promovarea unor parteneriate cu instituțiile de învățământ și cercetare, precum și cu firme private, în scopul înființării și funcționării unor ferme model, loturi demonstrative, stațiuni de testare și pentru realizarea de cursuri de calificare și perfecționare a producătorilor agricoli etc.;*
- *consultanții care activează la nivel local și județean vor sprijinii și vor acorda asistență producătorilor în scopul organizării și creerii unor forme asociative ale acestora;*
- *ANCA - instituție de interes public, în coordonarea metodologică a MADR, cu finanțare din venituri extrabugetare și subvenții de la bugetul de stat.*

Varianta 1 de reformă a sistemului de consultanță agricolă

Resurse umane

- Este evidentă necesitatea completării cu personal, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ;
- La nivel județean se vor completa specialitățile deficitare (cum ar fi silvicultură, piscicultură, industria alimentară, economie și management, juridic, cadastru, construcții, mecanizare și automatizare);
- Se va pune accent pe încadrarea, formarea și perfecționarea tinerilor;
- Întreg personalul va fi instruit periodic în cadrul unei acțiuni de perfecționare continuă a adulților;
- Personalul de la CAJ și Centrele Locale va fi instruit permanent privind legislația europeană și absorbția fondurilor naționale și europene.

Dotare

- Dotarea se va face conform unui plan anual stabilit pe baza solicitărilor CAJ, în funcție de necesitățile și specificitățile locale;
- Se va pune accent pe amenajarea spațiilor de lucru și pe dotarea cu logistica și aparatura de analiză necesare.

Considerații și prevederi ale unor acte legislative privind numărul consultanților

- Conform HG nr. 676/30 septembrie 1998 privind înființarea, organizarea și funcționarea ANCA, ART. 5, alin.(5) “Numărul maxim de posturi al unităților bugetare aflate în subordinea Agenției Naționale de Consultanță Agricolă este de 4.962 și se aprobă, pentru fiecare unitate, prin ordin al ministrului agriculturii și alimentației, încadrându-se în numărul total de personal aprobat de Ministerul Agriculturii și Alimentației”.
- Potrivit experților străini care au oferit asistență tehnică în cadrul proiectului MAKIS, finanțat de Banca Mondială, numărul total al angajaților la nivel central, județean, zonal și local trebuie să fie de 8000 persoane (Octombrie 2006).

Varianta 2 de reformă a sistemului de consultanță agricolă

Organizarea Camerelor Agricole Definiție, caracteristici

- Structuri organizatorice *conduse de către fermieri*;
- Finanțare: parțial de la bugetul de stat;
- Distribuția CA în Europa: Austria, Belgia, Elveția, Franța, unele landuri din Germania, Italia, Spania, Suedia;
- *Organizarea juridică* diferă de la o țară la alta;
- Au caracter *obligatoriu sau facultativ*.

Principiile de organizare și funcțiile Camerelor Agricole

Principii de organizare

- Caracterul profesional;
- Universalitatea;
- Reprezentativitatea;
- Autonomia;
- Descentralizarea;
- Uniformitatea;
- Neutralitatea;
- Incompatibilitatea între misiunea de reprezentare și activitățile comerciale.

Funcții

- Funcția de reprezentare;
- Funcția de consultare;
- Funcția de informare și pregătire profesională a agricultorilor;
- Funcția de sprijin a organizațiilor profesionale ale agricultorilor.

Organizarea Camerelor Agricole comportă o structură aleasă a fermierilor creată de jos în sus (*organizare și funcționare „bottom-up”*) din inițiativa acestora și care:

- îi reprezintă pe fermieri și sunt singurele abilitate să vorbească în numele acestora;
- are reponsabilitatea activităților de tip instituțional care le sunt asumate cu sprijinul organelor de execuție tehnică și operațională;
- are putere de decizie privind gestionarea Camerelor, alegerea și prioritizarea obiectivelor și programelor de acțiune, alocarea și utilizarea mijloacelor, adoptarea de propuneri și transmiterea lor factorilor de decizie politici, apărarea în fața instituțiilor de administrație publică sau a partenerilor privați;
- rolul specialiștilor consultanți în această perioadă fiind acela de a-i conștientiza pe fermieri asupra apartenenței la această structură și la necesitatea ei;
- în momentul în care aceste structuri vor fi realizate și fermierii vor simți necesitatea sprijinului tehnic în aceste organizații profesionale, ANCA (prin structurile sale teritoriale) va asigura asistență tehnică de specialitate acestor structuri.

Varianta 3 de reformă a sistemului de consultanță agricolă

Privatizarea serviciilor de consultanță agricolă

- *Realizarea privatizării se poate face doar în momentul în care se constată existența unei clase de fermieri capabilă din punct de vedere economic și al mentalității să solicite și să plătească servicii de consultanță agricolă;*
- *Privatizarea sistemului se va face în mai multe etape prin trecerea unor servicii specifice din proprietatea statului în cea a grupurilor de fermieri sau a persoanelor interesate (servicii de contabilitate și gestiune economică, certificarea calității, de testare, de ameliorare și însămânțări artificiale, juridice, cadastrale și topografice, etc.).*

Agenția Națională de Consultanță Agricolă și Programul Leader

- În conformitate cu art.8 din HG 1609/2009 Agenția Națională de Consultanță Agricolă asigură coordonarea tehnică și metodologică a Camerelor Agricole Județene. Acest lucru permite o abordare unitară a Planului Național Strategic și implicit a Programului Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2007 – 2013 din care face parte și Axa 4 și Programul Leader

•Abordarea unitară din punct de vedere tehnic și metodologic se face fără a permite apariția discriminărilor de ordin economic teritorial, social, etc .

•ANCA are în teritoriu aproximativ 600 de specialiști in Camerele Agricole Locale, specialiști care pot sa fie promotorii activităților pe Axa Leader în crearea rețelelor în interiorul GAL - urilor prin atragerea persoanelor fizice și juridice, ONG – uri, fundații, organe ale autorității locale pe raza pe care a fost creată și în același timp să realizeze cooperarea cu alte GAL – uri la nivel județean, național si internațional prin :

- ❖ punerea în contact;
- ❖ schimbul si transfer;
- ❖ stimularea cooperării între teritorii;
- ❖ capitalizarea cunoștințelor dobândite.

•Specialiștii consultanți pot conlucra cu GAL – urile pentru realizarea de activități specifice consultanței agricole cum ar fi:

- ❖ cursuri de pregătire și formare profesională;
- ❖ informări privind Programul Național de Dezvoltare Rurală și măsurile care pot fi abordate de către comunitățile locale;
- ❖ sprijin în participarea la întâlniri, mese rotunde, simpozioane care să permită membrilor GAL – urilor definitivarea strategiilor locale de dezvoltare în vederea conservării patrimoniului rural și cultural, dezvoltarea mediului economic și îmbunătățirea abilităților organizatorice ale comunității locale.

•Specialiștii ANCA vor putea sprijinii GAL – urile printr-o abordare în dublu sens (ascendentă - descendentă), teritorială și partenerială. În acest fel specialiștii consultanți pot deveni un vector de formare și informare la nivel teritorial și național contribuind la abordarea integrată și multisectorială a strategiilor de dezvoltare rurală.

VĂ MULȚUMESC